

K Ö Z M Ű V E L Ő D É S.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 frt. Félévre 2 " " Negyedévre 1 " "</p>	<p>A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjakért kapják.</p>	<p>A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatálnak küldendőek.</p>
---	--	--

A hon történelme.*)

„Hanyatló szép hazám, miattad vérzem én!...“
 He miért is találok oly szépnek e hazát? mért vérzik a szív fájdalomában, ha hazáját hanyatlani látja? mért remél mégis, „remél a remény ellenére“ s nem akar lemondani de soha hazája jövődjéről? Ilyen a szeretet! Mondjátok meg, hogy mi a szeretet, és én megfelelek a honszeretet minden kérdéseire. Ha nem tudjátok megmagyarázni a szeretet mivoltát, úgy nyugodjunk meg benne, hogy a honszeretetnek is van titka, van fájdalma, s van reménye. Az én szemeim úgy látják, hogy a honszeretetnek e három ágazatja körül fordul a honnak egész történelme.

Szeretni, hogyan szeretniök a hazát, melyet egy Dessewffy Aurél szerint . . . „szeretni nem csupán kötelesség, de nem is érdem; hanem minden neme-
 sebb kebelre oly erkölcsi kénytelenség, melytől épen úgy nem válhatik meg, mint önmagától.“¹⁾

„Titoknak“ mondom a honszerelmet melyet a szív érez, de értelmét a keresztény hit igazította, érzelmét a keresztény hit szentelte meg.

Sok titka van a természetnek, sok titka az emberi elmének és szívnek, melyeket agyarló ész csak épen úgy hiába tagadna, mert épen oly kevésbé nem bírja felérteni, mint a keresztény hitnek imálandó titkait. Ily titoknak, az emberi szív illetén titkának mondom a honszerelmet. A pogány hajdan ezt a titkot szintugy nem értette, mint akár az egész természetet. Az alagyák költője jól mondja, hogy a szívnek e vonzalmát, melyet hazájától messze távol érzett, nem érti; mélyen érzi, de nem érti. „Nem tudja!“²⁾ Hogy valljon honnan vette magát ezen érzelem az ember kebelében? megáll-e az ész bíró-

széke előtt? minő irányban szabad, hogy nyilatkozzék? minő törvényeket kell, hogy kövessen? Ezt nem tudta, nem értette. A pogány hajdan nem csak hogy nem értette az emberi kebelnek ezt a titkát, hanem el is torzította szintugy mint akár az egész természetét; a pogány hajdan a honszerelemből kegyetlen bálványt csinált, melynek a polgár feláldozta az embert, mikép Phoenicia lugosaiban az anyák méhök-gyümölesét a tüzes Moloknak; kegyetlen bálványt, mely más nemzetek véréből hizott, más nemzetek romdülédekein aratta diésősége borostyányait. Sparta merő honszerelemből helotákat tartott és Róma merő honszerelemből a szabad nemzeteket rendre rablánczra füzte. A keresztény religiónak diésősége, hogy az emberi szívnek ezt a titkát, a honszerelmet, szintugy megváltotta, amint sikerült az elmének egyéb kételyeit, a szívnek egyéb sejtelmait, a természetnek egyéb titkait megvilágosítania, megigazítania és megszentelnie. Történt midőn Jeruzsalem még állott s Isten választott népe még együtt lakott volt templomának a nemzet tüzhelyének körülötte; a főváros közelében hegy emelkedik, szent hagyományok emléke, a legszentebb ézzelmeknek, Jézus imáinak tanuja. Történt, hogy egy nap holdvilágos este e hegyen az olajfák árnyékában férfi állott, körülvéve barátjaitól, kiket szent szövetségre és nagy munkára a népből magának kiválasztott. Ott állott és nézte a felséges várost, mely a látók jövőndőléseit, az ígért reményeit bírta; nézte hazája fővárosát, mely a hegy tövénél elterülve a leáldozó nap sugár pompájában uszott. Ki rosszalja, ki rosszalhatja, hogy barátjai a haza fővárossának, a templom diésőségének, az épületek fényének örvendettek, s hogy hazájok és nemzetök koronáját nézván benne büszkébben érzették feldobogni szívöket? Mutogatták tehát büszke örömmel hazájok és nemzetök diésőségét, mutogatták bástyáit, és keblökben remény éledt

*) Dr. Nogáll János felsz. püspök és váradi kanonok ur ő méltóságának „Lelki élet könyvtára“ I könyvéből, a „Keresztény Vezércikkek“ből közöljük ezen gyönyörű részletet.

1) V. ö. X Y Z könyv. Dessewffy Aureltől. Pesten. 1842.

2) „Nescio qua natale solum dulcedine captos Ducit et immemores non sinit esse sui.“

nagyobbszerű jövődőhöz. Ama férfiú, kit körülállot-
tak, szintén nézte a pompás várost, szemében könnyek.
Mit jelentenek, szívének minő titkát árulják el a
könnyek? Egykoron ugyanó barátja Lázár sirja előtt
állott, s midőn sirboltját felnyitvatván látta halott-
halvány arcát, szívében megindult, és szemei szintén
könnyekre fakadtanak. Akkorban a körülállók köny-
nyeiben tanúságát vélték látni barátja iránt szerete-
tének. „Lám, mondák, hogy mennyire szerette őt!“
Jól is mondták. Lázár fölötti könnyei voltak a bá-
torság indulatának tanúi, megszentelői. Es midőn hazáját
látja; látja még ugyan dicsőségében, de lelkével mé-
lyebbre tekintve, látja népének erkölesi sorvadását
és látói képben előre látja közel vesztét, látja vég-
pusztulását; s midőn e látomásra szemei könnyekre
fakadnak: mit jelentenek, szívének minő titkát árulják
el e könnyek? Valljon ismered-e? hogy ne ismernéd
azt a férfiút, ki ott az olajfákárnyékában az alkony szürk-
ületében állott, teljes méltósággal, ki ugyanott máskor a
legkínosabb könnyeit sirta, az emberiség iránti
szerelmének vékonykönyeit, az emberiség váltsága
könyzeit? . . . Azt a férfiút, kinek neve átszarmazott
nemzedékről nemzedékre, át a századok emlékezetébe,
kinek a népek milliói szívök szívének legszentebb
dobogásai szólnak, kinek nevéül a keresztény neve-
zet dicsőségét öröklöttünk . . . valljon ismered-e őt?
Hogyne ismernéd, kihez édes anyád imádkozott böl-
csőd mellett, kihez imádkozva őrző-angyalod virraszt
vala gyermek álmaid felett! Hogyne ismernéd, hisz'
lehetetlen őt nem ismerned, a mondója vagyok, hogy
lehetetlen nem szeretned, hisz' nines lény az égben,
nines lény a földön, ki annyira méltó volna szerete-
tedre, hisz' ő szeretett bennünket, még mielőtt ismer-
tük volna, ő szeretett bennünket és meghalt értünk,
ő maga testvéreivé, Isten fiaivá és menyországa
örököstársaivá választott bennünket! Hogyne ismernéd
és hogy ne értenéd meg hazája pusztulása felett hul-
lott könnyeit? Lám, mennyire szerette hazáját! Ha-
zája feletti könnyei a honszerelem könnyei, a hon
szerelem tanúi voltak és megszentelői. Szemmel látjuk.
Ugyanis mennyei atyja kebeléből a földre szállván,
az egy bűnön kívül felöltötte magára egész termé-
szetünket, megosztotta velünk az emberi szívnek min-
den jóra való érzelmeit és megosztotta minden szen-
vedéseit, és erényeit megszentelte. Érzette ő is a
honszerelmet, megosztotta és szívéből felgyöngyözött
könyveivel tanusította, az emberi kebelnek e hő ér-
zelmét maga isteni jellemének erénykoszorujába fűzte;
felmagasztosította, megnemesítette és megszentelte, mi-
dőn magakönyveivel megkeresztelte. Az ő szívéből szár-

maztak el a keresztény népekre minden erényeik: a
vértanú tőle vette a lélekerőt, az apostol tőle buzgóságát,
az irtalmas szűz tőle vette a szenvedő emberiségért való
önfeláldozását; a trón tőle vette fényét; a népek tőle
hűségüket; tőle vette minden keresztény szív alázat-
osságát, kegyességét, szeretetét, minden erényét.
Tőle vettük a honszerelem értelmét és szentesítését.

A honszeretet tehát áll szentül, illik keresztény
szívhez. A pogány honszeretet, mely a hazából bál-
ványt farag, hogy azt „imádja“ s habol szeszélye
tartja, az erkölesi törvény uralmának, a lelkismeret
igazainak, s halhatatlan lélek örökkévaló érdekeinek
rovására — az élő Isten uralmának s tekintélyének
ront . . . az ily pogány honszeretet nem fér ugyan
össze a keresztény lelkülettel, s ellenkezik magának
az emberiségnek köz természetével. De van keresztény
honszeretet, mely titkoszerű honvágygyal ragaszkodik
a földkerekség azon osztályrészéhez, melyet az isteni
gondviseléstől szülő-földül nyertünk, kiváló vonzalom-
mal viseltetik a nemzethez, melynek teste-vére, mely-
nek érezzük, hegy esaládtagjai vagyunk; keresztény
honszeretet, mely osztja a hon örömeit és szenvedé-
seit; e honszeretet a keresztény jellem fényesomójá-
nak egyik ékköve.

Erdélyi román forradalmi komité 1848—49-ben.

Összejegyzette: **Kovács Gyárfás.**

Mint a román forradalmi történetekből ismeretes, Balás
falva 1848—49. években nagy kiterjedésekben szétgyűrűző
nemzetiségi mozgalomnak volt középpontja. Onnan terjedtek
szét az első forradalmi eszmék, tömörülésre felhívó szózatok
és osztották szét az első parancsokat. Az itt székelő profes-
sorok és tanulók mind megannyi missariusai és proklamatorai
valának a román ügynek, kik 1848. tavaszán a husvétii ün-
nepekre hazabocsátatva a szélfőrsa minden irányában
készítették elő a népet a bekövetkezendő események lefolyta-
tására. Ezekkel karöltve működtek a szebeniek is, minék
folytán 1848. május 15-én leve megtartva ama nevezetes ba-
lásfalvi papi gyűlés, mely mindenben hozott határozatokat,
csak épen a vallási ügyeket érinté legkevésbé, ugy hogy a
gyűlési határozatokat tekintve, eme papi gyűlésés inkább
nemzetiségi mint egyházi jellegűnek minősítendő, mert a gyűlés
határozatai, melyeket kérvény alakjában a május 29-re kihir-
detett erdélyi országgyűlés és V. Ferdinánd király elé ter-
jesztendőkknek véleményezték, nem annyira vallásügyi, mint
inkább nemzetiségi politikai színezett érdekeikre céloztak.
Legalább ezen állítás mellett bizonyítanak kérvényükben fel-
hozott kívánalmaik. Mert a román érsekségnek közakarattal
kikiáltatott visszaállítását célzó pont kivételével, a többi mind
nemzetiségi ügyekbe vág, levén bennök szó, illetve kívánalom
az oláhásg politikai függetlenségéről, nemzetiségi országgyűlési
képviselétről, hivatalnoki karról, urbéri viszonyok megszünte-
téséről, iparszabadságról, bizonyos pásztorokat illető kereske-

delmi kedvezményről Oláhországot és Erdélyt illetőleg, bányaügyek javításáról, szőlés és sajtószabadságról, gyűlésezési jogról, esküdtzékekről, külön nemzetiségük elismeréséről, papjaik állami fizetéséről, államköltségen létesítendő tanintézetekről, közteherviselésről, Erdély számára külön új alkotmányról és az unio kérdésének velük való közös tárgyalásáról stb.

Mindezek úgy hiszem világos bizonyítéki tárgyak arra nézve, hogy fent érintett gyűlés legkevésbé papi — de igen is politikai jellegű tanácskozmány volt, melyen megjelent Szabó Lajos főkormányzékai biztos, katonaság és egy ágyuval Schurter tábornok, Lemény és Saguna püspökök és mintegy 15 ezer román közember.

Igy tehát az is világos, hogy ezen gyűlés kizárólag csak román politikai érdekekből tartatva alakba öntött kívánalmaival egy hatalmas vis motrix volt a később bekövetkezett sajnos eredményekre és esiráját képezte még manapság is a tulzó románság kebelében duzzadozó vérmes nemzetiségű aspirációknak.

Ezen gyűlésnek tehát a vallás firmája alatt ettől egészen elütő célzata volt: revolucionális ellenlábaskodás Erdély uniójával s mit az 1848. évi alkotmány nyújtott. És ezen alkotmányellenes kívánalmak és törekvések főintézője lett az ezen gyűlésen megválasztott és Szeben székhelyen működött állandó román komité, kikhez aztán társultak az Oláhországból kiutasított muszka és osztrákbárát forradalmárok is — élükön Tell és Eliáddal.

Ezen állandó komité lett tehát értelmi intézője mindazon román mozgalmaknak, melyek a magyar ügygyel szemben később lefolytak és mindkét részről annyi veszedelmek okozói lettek.

Ezen komité létszáma legalább 12-ben állapított meg, de többeknél is egészíteni ki magukat teljesen tőlük fügött. Azért mindjárt érintett gyűlésen történt szervezéskor több mint huszan valának a komité tagjai és pedig következők: elnök Saguna püspök, alelnök Barnutiú Simon II. éves jogász Szebenben. Többi tagok: Fule Mózes, Moga János, Panovits János, Bodila Péter esperesek; Maniu Péter fogalmazó, Dunka Pál fogalmazó, Mánui Miklós Ielkész, Pumuia Aron tanár, Papiu Herianu Sándor irnok, Butján János ügyvéd, Jancu Avrahám ügyvéd Pipos János irnok, Puskás János jogász, Batrimanu Sándor tanuló, Vajda Gábor irnok, Popovits Sabbas Ielkész, Baleiesku Miklós tanuló, Szuts János irnok, Moldován István, Román Koustantin tanuló, Timasu Vaszil irnok, Pents Miklós ügyvéd és mások, kik tetszeni fognak magának a komitének. — Nem tagadható, hogy voltak ezek közül, kik ügyük jobbrafordulását az alkotmány — sőt a magyarokkal való szövetség útján is óhajtották. Sőt maga Jancu Avrahám sem volt ezen eszmétől idegen, mint ez E. A. Popp „Jancu és a román forradalmárok“ általam e lap f. évi 11. 12 és 13 számaiban fordításilag ismertetett cikkéből kitűnik; de az is bizonyos, hogy e komité nagy többsége az idők izgalmi és különösen a románországi hozzánk Szebenbe menekült tulzó irredentistá — Tell, Eliád és társaik izgatásai alatt állván, sérelmeikre övszert a forradalomban és kívánalmaik teljesítését a bécsi kormánytól várták és keresték. Pedig, mint nevezett cikk mondja egyhelyt — „az egyenlenség tüznéek tovább terjedésére a bécsi kormány is bő anyagot szolgáltatott. Arza törekedett, hogy mind Erdélyben,

mind Romániában a román mozgalmakban az egyöntetiséget megzavarja. Erre különböző fegyvereket használt és eszközei megválasztásában kitogyhatatlan volt. A legelők és erdők megosztása s a pénz nem utolsó helyen szerepeltek. Sérelmeik orvoslása kilátásba helyeztetett. Miknek az lett a következménye, hogy Majoresku János román küldött Tell és Eliádtól nyert utasítás alapján a magyarok és ezekkel való egyesülés ellen kérvényezett a frankfurti gyűlésen“.

Azért az állandó komité ily külső és belső izalmak és biztatások hatásától befolyásoltatva s részben még nem kifortott politikai egyéniségekből is levén össze alakulva, már nemcsak a sérelmek orvoslását és felbresztett kívánalmak teljesítését várta a forradalomtól, hanem a nagy Dacorománia — eszméjétől lelkesítette magát Erdélyt is egészen romai kaptá fára huzta és osztotta be.

És mondják csakugyan az 1848—49 évi események szem és fültanni, — bizonyítják a technikus elnevezések, de legkülönösebben igazolja maga a történelem, hogy a komité megkísérelte Erdélyt romai elnevezések szerint ujra osztani fel, új rendet teremteni. 15 praefecturára vala felosztva Erdély. Minden praefecturának egy külön serge, vagy népfelkelés volt, mely legio nevet viselt. A praefecturának, valamint a legioknak parancsnokai a praefectusok valának. Minden praefect mellett volt egy alpraefect (vice praefect.) Minden legioban volt legalább 10 osztály (tiz osztály), ezek élén Tribunok, vagy Vice tribunok állottak. Minden Tribun alatt 10 centurio, vagy vice-centurio állott, körülbelül ugyanannyi száz emberrel. Az egész oláh felkelés számát 195 (százkilencvenöt) ezerre tették.“

„Az Enyedvidéken volt praefecturák következők:

A Topánfalvi — magában foglalta az Enyedtől nyugodtira és délnyugodtra fekvő havasok egy nagy részét. Magát Enyedet is ezen kerületbe számították, valamint a bányavárosokat is. Határa kelet felől a Maros volt. Ezen praefecturának volt feje Jancu Avrahám ifju ügyvéd, vagy az illendő 48-iki czim szerint „a havasok királya“. Ez volt társai közt az első legio, és legio prima montana nevet kapott. Ebben volt vicepraefect, és nem mint sokan hiszik — külön praefecturának feje Prodanu Probu, volt muzsinai oláh pap.“

Mint „Körösbánya és Brád vidékének magyarsága a forradalom alatt“ czimü, a körösbányai zárda levéltárából lemasolt adatok alapján e lap mult évi 46 számában közölt cikkemből is olvasható, e praefecturának még főbb tisztjei voltak Kendi*, Teleki** Averon topánfalvi lakosok, Krisán György brádi lakos és Nemes abrudbányai tanító, kik Körösvideken pusztítottak a Brády család legyilkoltatásának eszközlőjével Jezán nevü ribiczei oláhal. E praefecturához tartozott Zalatna elpusztulásának értelmi szerzője Dobra Péter napdijas is és mások, kiket Topánfalván részint hírből ismerlek, részint személyesen.

Balásfalva is egy praefecturának vala főhelye. Ennek nyugodti határa a Maros volt. Terjedt Fehérvár vidékétől Marosujvárig. Ezen praefecturába 120 falu esett, mint állított 20000 fegyver foghatóval. Ennek parancsnoka volt az elhiresedett Akszentye Szeveru.

Torda is egy praefectura székhelyétől volt kinézve, csak-

*Eroláhosodott magyar család.

**A zalatnai professorok adták e magyar nevet eredetileg: Popovits.)

hogy nem kerithették hatalmukba. Annak parancsnokául — de már a télben — Bálint Simon verespataki pap volt kinevezve. És micsoda neve volt ama tordai praefecturának? Miután Torda mellett egy régi romai kolóniának, egy városnak vannak romjai, melynek neve Salinae volt: a tordai praefecturának lett neve: Salinaei praefectura.

A többi praefecturáknak neveit nem sikerült megtudnom, még magok az értelmesebb románok sem tudnak róla talán azért, mert tényleg csak nevezett három praefecturái területen folytak le a főbb oláh mozgalmak s így nevük praefectjaikkal együtt maradandóbbak lettek; — vagy pedig a többi 12 (tizenkét) praefectura el sem lett keresztelve. Legalább akkor itt t. i. Topánfalván élt történelmi személyek sem tudnak más praefectekről a felhozottakon kívül.

Ezekben igyekeztem az 1848—49 évi román forradalmi komité működési irányának egy vékonyka szálát bemutatni azon megjegyzéssel, hogy a történelemnek csakis előnyére vállnék, ha kedvünk lenne egyházi poros aktáink között bön-gészgetni és az enyészettől megmenteni igyekeznénk akárhány pusztulásnak induló adatokat, mert ilyenekben sok egyház épen nem szegény. Ekként adataink közlése csak is szaporítaná az 1848—49 évi idők történeteinek azon adattárát, melynek alapjain idővel lehetséges leendő, hogy nemzet és politikai életünk újjászületésének eme nagy idői eseményeiről egy teljes történelmet bírassunk.

TÁRCZA.

Falusi idyll.

I.

Pál fordulás a.

Hogy Pálnak könnyű volt megtérnie, vagyis Saulusból Paulussá válnia, azt legelső tekintetre bárki észreveszi. Csak a „S^a”-t kellett a „P^a”-vel kicserélni és készen volt. Még annyi fáradságot sem igényelt, mint az én egykori kaplányomnak szörövidítése. Maig sem tudtam megfejteni, vajjon az idő beesértéket tartva szem előtt vagy a kényetlen nemes ösztönének hódolva-e, elég az, hogy ilyen szavakkal ejtette bámulatba idegen hallgatóját: plebur—plebános ur; tisztur—tisztelendő ur; kan-tur—kántor ur; ténes—ténsasszony; kisa—kisasszony; bá—bátyám Uram és e névvel az esperesi kerület érdemekben gazdag nesztorát tisztelte meg. Azon nem eső dalkoztam, hogy vasárnapokon, ha úgy egy óra felé haza került a filiából, nem nagyon fogta a beszéd, hanem étvágyának mindig tisztelettel adózom. Uraim, le a kalapokkal! Ebéd előtt bevágni egy fazék alud tejét és a mellett az ebédnek legutolsó falatját is elfogyasztani, remélem kunszt. A klerikusi étvágy kikiáltott birnek örvend, hanem azért — öszintén megvallom — lefőzött. Moezanni sem tudtam mellette. Nem kevesebb bámulatot keltett bennem fürdői képessége. Egy délután az óltnak kellemes melegségű hullámai között eltölteni, neki épen oly kevés megerőltetésébe került, mint — sit venia verbo — egy bivalynak.

Igaz, hogy mikor ő belefektűt az oltba, a takarók azonnal a kiáradástól félték és a sok rettegés végre is boszura

ösztönözte őket. Felszállították ruháját úgy egy negyedóra, járás távolságra; jó hosszat uszott, de tüdeje utóvégre is ki fáradva partra-szállásra kényszerítette és tíz perczet kellett gyalogolnia az ujonnan kaszált réten Adám costumben a széna-gyűjtők habótája és üdvrivalgása közben. Azonban bocsánat, hiszen én János fővételére tévedtem, holott Pál fordulását akartam megénekelni. Tehát ad rem! Pál uram arról híres, hogy most a macskákat ki nem állhatja, a mint egykor olyan nagy szeretettel viseltetett irántuk, hogy a tulajdon ágyában halatta.

Fája ugyan elég volt, de annyit tüzelni nem tudott, hogy a seminariumi koszt alul épen most kikerült testének melegét kipótolhatta volna. Azért kellett a hideg téli éjszakákon többé — kevésbé jó nagy kabátokkal pótolni a bőr vastagságát. Advent közepe táján hajnali misére kellett menni, de Pál kissé hosszat aludt s alig tudva magára szedni a legszükségesebb ruhákat ész nélkül rohant a filiába. Már fele utját megtehette, midőn egyszerre fülsüketítő visítás, nyávigóság támad körülötte. Megrettent. A helyzet különben is eléggé komor. A szél vad haraggal veri szemei közé a megfagyott havat, az éjnek vakító sötétjét alig kezdi szétfoszlalni a hajnal első derűje; balról két agyonütött embernek sirkereszije; jobbról a községi mindjárt mellette az oláhok és ügyilkosok a két utóbbi egy helyen — temetője. Nem tudom más e körülmények között minő végeredményhez jutott volna; annyi azonban bizonyos, hogy ő gondolkodás nélkül is kisütötte, miszerint kísértetekkel állszemben. Ha legalább láthatta volna, ha vajjon disznó alakban jár-e — ilyenek sokan vannak, — vagy fehér ruhás asszony — ezek a legtöbbször kísértének, ha nem is mindig fehér ruhában. De akkora sötétben, mikor a vak lát a legjobban, mit láthatottak volna az ő éles szemei? Még egy pillanat, ezt követi a mérész elhatározás és szegény a futás, de hasznos! Kár volt nem születnie versenyfutónak, bizonyára mindig ő nyerte volna el az elsőség pálmáját. A rendes menetben tíz percznyi utat két percz alatt befutotta, a mi felett legkevesébbé fogunk hitetlenkedni, ha tudjuk, hogy a kísértet mindig közvetlen közelében visitott. Haza érkezve kővé dermedve eszja kezeit zsebébe és ott iszonyu karmelást érez. Ah! Itt a kísértet! És teljes dühvel von-szolja ki, eszja földhöz a két kis macskakölyköt. Ez a fordulás változtatta át sympathiáját antipathiává a macskák iránt. De erre mondta aztán Gábordiák is: „Mintbogy az emberrel efféle kalamitások történjenek, jobb egyszerre vén-leánynak születni“

II.

Gábor diák.

Régi dal, régi dal, régi dicsőségről. Lelkemet a multnak lenge szellője játsza körül: keblemet az öröm és fájdalom vegyesen tölti el, ha rád tekintek s benned egy már eltűnt szebb kornak itt feledett emlékéket látom. Diák volt a bötü, diák volt a szó, diák volt a törvény, de magyar volt a szív, tiszta hamisítatlan magyar az érzés, a vér lüktetése. Bús mosolylyal sohajtasz fel nem egyszer: Nem ugy van most, mint volt régen és én rábogyom, mert igazad van. Annyira törekszünk magyarok lenni, hogy maholnap elfeledjük, mi a magyar s leszünk kozmopoliták. Hagyd azt! Ilyen a kor irányzata. Azt kiabálják a hangadó, hogy annak az exkluzivitásnak a vallásban, elszigeteltségnek a nemzetiségekben ideje már lejárt.

A jövő vallása az érdek és ez érdek teszi egygyé a népeket.

Szegények nem tudják, hogy mit beszélnek; nem tudják, hogy önző, haszonleső irigykedő emberekkel és nem állatokkal van dolguk. Hagyjuk őket; beszéljünk egy pillanattal egymással. Ha te büszke vagy rá, hogy én hajdan egyetlen ostyaszélért bajlandó voltam nyakamat szegni helyetted a haranglyukban vagy békákat kurtítani kora tavaszszal egy nagy konyha késsel, akkor nagyon szeretted a békaczubákat —, engedd meg nekem is, hogy hálám csekély jelétől is kifejezéseitől mutassam be benned a magyar észjárásnak egy markans képét, a lefolyt időnknek egy jellemző alakját.

Ha a kép némiben nem felel meg a valóságnak, bocsáss meg érte, mert hiszen amit ez emlékezet elfeledett, azt a képzelet nehezen tudja utánapótolni.

Hol is kezdjük? Tehát beállítottál az örmény boltosnéhoz két darab tojással egy pack tubákért és kérdezted, hogy mennyi két tojás? Felelet volt: 4 kr. Erre kértél egy négyes tubákat és átnyújtottad a két tojást. De nem úgy ám, csak kiaduk négyért, de háromért vesszük be. Széppe, felettél kemény füstöt, érezte a már megkezdett packból, két tojás ki és két tojás bé és két tojás. Alászólgája! Ladd édes öregem ez volt életedben a legnagyobb, bravurod, mert bebizonyítottad, hogy a székely fufang tuljár az örmény ravaszágon. Hanem, hogy e viecezed oly remekül sikerült abban hidd el oroszlanrésze van az államnak. Megalkotta azt az átkozott népiskolai törvényt, mely a tanítóktól oklevelet kíván. A te fejedből pedig a tudományt egészen kiverte a sok a Lengyel és Olaszországi masirozás és te inkább megtörtél, mint sem meghajolj s a vesszőt és vonalzóét elcserelelted az ásó kapával. Ha később egyik jó lelkű plébánosod a vesszett fejszének a nyelét visszaadni akarva egy 80 frtot harangozó állást rendszeresített számodra, az a 80 frt elég volt ugyan szomjuságod csillapítására, de füstre már nem jutott. Sőt fáról sem gondoskodtak számodra, hanem annál többet hordottak a tanítónak. Minek romoljon el a kazalban? Arról te nem tehetsz, hogy az az ügyetlen tanító egy egész öl fával csipett meg téged is rád mordult: „Nem szégyenli, annyit lopni? „Széppe, felettél te a lehető lehető legnagyobb nyugodtsággal — egy-két szálért csak nemes jöhetnek ki olyan hidegben?!” Hanem találtál te erdőre a kidőit sirkeresztekben. És miért ne? A kidőit fejfa már nem a kegyeletnek, hanem a kegyelet hiányának bántó jele. Azt beszéli, azt susogja, hogy ha nem is porladnak a sirban, kik e fejfát állítotték, de e halottnak emléke már elporladt szíveikben.

Egyben azonban soha soha sem voltál őszinte; nem beszéltél el, hogy mi jutott volt eszedbe, midőn éjjeli 11 óraker mentél a toronyba galambot szedni? A tégedet rajta csipett plébánosnak azt válaszoltad ugyan, hogy a harangokat kened de ő maga is fejesóválva, kétkedve fogadta e magyarázatot! Azt sem tudjuk, hogy fogtál-e galambot, de azt már positive láttuk, hogy kedves feleséged következő napon éktelenül össze volt törve. Te ugyan azt mondtad, hogy az ágyról esett le álmában, de a kik ismerték a te keresztednek lassuvéri kényelmes természetét; azok azt susogták, hogy galambhus. Dehát a világ sok rosszat elhisz.

Elhítte azt is, hogy te sokat ittál. Hát annyit, mint mások! Akkor volt jó bor és volt jó mód! Hogy ma nem

iszol, arról én kezeskedem. De hát mit is? Csak nem ettél seprütölt, hogy a csiki regale-conzortium rabvallat szalmilevét és alma esüggörét fizesd meg 50 krajczárokkal.

Ittál bizony és talán in vino veritas — azért voltál annyira őszinte, hogy midőn előbbi princípálisod helyett új plébános jött, így sohajtottál fel: „Széppe, a régít már ismertük de ezt kitudja, milyen lesz? Dehát mi is régi szolgák vagyunk.” Ne félj, eljön a te napod is. Mikor az újabb tanító nemzedék annyira modern és liberalis lesz, hogy nemesak a harang kötelét megfogni és az oltár gyertyáit meggyújtani, hanem még az olvasót elmondani is szégyelni fogja, akkor jut majd a világnak eszébe, hogy azok öblös torku dilettáns színműírók szerint sokat ivó diákok jobban szerették az Istent, mint a mennyire félték a világ ítéletétől. Addig csak ministrálgass; mert lásd is kinőttem abból hogy téged helyettesítelek; hanem te ministrálsz nekem is és pedig látható örömmel. Köszönöm édes öregem! Jó éjszakát!

Jánoska.

Kisebb közlemények.

— **Vidéki levél.** Szászsebes 1892, augusztus. . . Egy a mily ritka, ép oly magasztos ünnepélyről kívánom a „K.” t. olvasóit értesíteni. Blága János szent. Ferenczrendi áldozár, rendi consutor és szászsebesi lelkész f. hó 7-én ünnepelte aranymiséjét, a mely alkalomkor csakugyan nyilvánvalóvá vált azon őszinte tisztelet és szeretet, melyet őt méltán — minden oldalról környezik. Csendben akarta ezen nagy napot megünnepelni, de a szászsebesi hívek és számos tiszteelőinek kérésére a kellő külső fény és dísz nem vala többé melőzhető. Rendársai között ft Simon Jukundián, László Polikárp, Lázár Mór, Pucher Anaklét, a világi papság kebeléből pedig Szóts János plébános, Steinitzer Ede, Varga Sándor, Zlamál Agost stb. voltak jelen. Diszes segédlettel vonult a jubiláns az oltárhoz s intenálta az örök szépségű Te Deum ot. Evangelium után Zlamál Agost szerkesztőnk lépett a szószékre s német nyelven tartott egy . . . beszédet a pap hivatásáról, miközben bőven nyílt alkalma Blága bácsinak ötven éves lelkipásztori munkálkodására szebbnél szebb allusiókat tenni. Szent mise végeztével, mely alatt szászsebesi műkedvelők gyönyörű énekekkel nagyban fokozták az áhitatot, ismét Zlamál ur mondott egy magyar beszédet, melyben a szerzetes rendek intézményét s a szent. Ferenczrendnek a bazafiasság, valóságosság és kultura körül elvülhetlen érdemeit fejtegette. . . Megerősítve a jubiláns áldásával, a szerzeteshez való vonulunk, hol a papság, polgárság, nőegylet stb. tisztelgése következett. Elérzékenyülve válaszolt Blága bácsink a szívből fakadt üdvözetek mindenikére.

Pont 1 óraker vette kezdetét a cireiter 80 terítékű díszebéd, mely szebbnél szebb felköszöntőkkel vala fűszerezve. Blága bácsinak ő szentségére, ő felségére s a kegyelmes püspök urra mondott hármastostja után megindult a köszöntők áradata magyar, német sőt oláh nyelven is. A tisztelet és szeretet versenyre kelt s hosszas életet kért annak, ki 50 hosszú éven át munkálkodott kitaróan és buzgalommal az Ur szülőjében. Isten áldása kiséje még továbbra is. Ad plurimos annos!

Felen volt.

— **Érdekes statisztikai adatok.** Az ember közepes számítással 33 esztendeig él, az oroszán 35-ig, a ló 40-ig, a medve 50-ig, az elefánt 200-ig s a bálna 300-ig, nem említe a madarakat, melyek közül a legtöbb tovább él az embernél.

Van a világon összesen mintegy 190,000 orvos, kik a legtöbb tiz év alatt mintegy 125,000 tudományos munkát és 41,000 folyóiratot adnak ki.

Egy rendes fejlettségű embernek naponként 3,200 grammnyi szilárd és folyékony eledelre van szüksége; de a katonáknak, tengerészeknek és munkásoknak 4,500 grammnyi is kell. Ha naponként csak 3,200 grammot számítnak is, egy 70 évig élő ember egész életén át 20 vasuti teherkocsira való, vagyis nem kevesebb mint 80,000 kilogramnyi eledelt fogyaszt el.

70 évig azonban 100 közül csak 6 ember él, míg a 17 éves kor előtt minden 100-ból 25 hal meg. A házas emberek átlag tovább élnek, mint a nőtlenek, a magasak is tovább, mint az alacsonyok, úgy szintén a művelt népekhez tartozók is, mint a rabszolgák. A nők könnyebben megérik a 60-ik évet, mint a férfiak, de ez időn túl könnyebben pusztulnak a férfiaknál.

A föld összes népeinek az ismert adósságai együtt 160,000 millió frankra rúgnak. Ehhez a roppant összeghez Franciaország 32,000 millióval, Anglia 21,000 Oroszország 15,000 millióval, az osztrák-magyar monarchia pedig (állítólag) 12,000 millióval járul. Azt lehetetlen volna összeszámolni, hogy az emberiség magánadósságai mennyire mehetnek; csak annyi bizonyos, hogy ezek összege rémítő nagy lehet.

A legtöbb 34 év alatt elpusztult 2,500,000 ember és 80,000 millió frank. Így pl. a krimi háboru 750,000 ember életbe és 9,925 millió frankba került; — az 1859-diki olasz háboru 45,000 embert és 1,500 millió frankot emésztett el — az 1864-iki dán háboruban 2000 ember és 1,700 millió frank veszett el. Az Egyesült-államoknak a rabszolgásgal elleni háboru 800,000 emberbe és 14,560 millió frankjába került. 1866-ban az Ausztria és Poroszország közti háboru ára 45,000 ember és 1,800 millió frank volt. Mexikóban a beavatkozás miatti háboru 65,000 embert és 1000 millió frankot pusztított el. A francia-német háborunak 215,000 ember és 15,200 millió frank esett áldozatul. Az 1876-diki orosz-török háboru 275,000 embert és 6500 millió frankot nyelt el.

Hajótörés és másféle balesetek miatt 30,000 ember vesztett el a legtöbb tiz esztendő alatt. A földkerekségén használatban levő telegrafdrótok összes sulya 12 millió métermázs. Ezen telegraf-vonalok összesen 2000 millió frankba, a meglévő vasutak pedig együtt véve 200,000 millió frankba kerültek.

A földgömbön összesen 120 millió □ kilométernyi tiszta föld van; ebből azonban csak 76 millió □ kilom. a mivelt és termékeny; de ennyi is elegendő arra, hogy 5844 millió embert, vagyis három annyit, mint a föld mai népsége, táplálékkal ellásson.

Európában egy □ kilométernyi területen 60, Kelet-Indiában 67, Khinában pedig 110 ember él.

A föld lakossága átlagos számítás szerint 8 százalékkal szaporodik évenként; ezt a szaporodást azonban az Egyesült-államokban 15, Ausztráliában pedig 30 százalékra emelik a folytonos bevándorlások.

K. F.

— **A szőlő apoplexiája.** A szőlő apoplexiája alatt azon tünetényt értjük, mely rendszerint július vagy augusztus havában lép fel olyan szőlőkön, melyek addig igen szépen fejlődtek. Hirtelen — minden előzmény nélkül — egyes tökékek levelei elhomályosodnak, rugékonyságuk elvész, elfonynyadnak s lebullanak. Ezután az egész hajtás felülről lefelé elszárad, végre pedig az egész töke elpusztul.

Máskor a lefolyás nem oly gyors és veszedelmes, hogy az egész töke halálát vonhatná maga után, hanem csak egy része vész el, míg a többi életben marad, de azért az egész töke megéri és a veszteség pótlására kénytelen.

Az apoplexia (szélhűdés) leginkább gazdag, mély és friss talajokban jelentkezik, különösen, ha a vizet nehezen bocsátja át, nedves esztendőben nagyon kell tőle tartani.

A hazai fajok közt a Furmint, a francziák közül az Aramon, az amerikaiak közül a Catauba szenved leginkább alatta, ámbár többé kevésbé minden szőlőfaj ki van e veszélynek téve.

Fiziológiai magyarázata e tüneteknek az, hogy a sok nedvesség folytán a levelek túlságosan megtelnek vízzel; ha már most hirtelen száraz és napos idő áll be, a levelek párolgási vízvezetése oly nagy, hogy azt elég gyorsan új nedv felszívása által pótolni képtelennek; mihelyt ezen párolgás egy bizonyos mértéket meghalad, a levelek és fiatal hajtások elszáradnak s elpusztulnak.

Egyszóval: az apoplexia azon egyensúlynak megzavarításában leli magyarázatát, melynek a gyökerek vízfelvévő képessége és a levelek párolgása között mindig kell léteznie.

Egyelőre nincs biztos óvszer ezen bajellen; az érintett tökéket legjobb kivágni és ujjakkal pótolni, mert azok a legnagyobb gond ráfordítása mellett sem nyerik vissza eredeti életerejüket. Bizonyos körülmények közt talán helyesen alkalmazott alagesővézéssel sikerül majd a bajnak elejét venni.

E. G.

— **Előfizetési felhívás „Zempléni Árpád költeményei”-nek** második bővített kiadására. Tisztelt közönség! Most egy éve a fenti cím alatt megjelent verskötetem első kiadása teljesen elfogyott. E szép sikerben nagy része van a sajtónak, mely a legőszintébb jóakarattal méltatótt, karolt föl és irányozta reám a közönség figyelmét. De hálával tartozom a közönségnek is, mely első próbálkozásomat ily kedvezően fogadta. E biztató siker arra indított, hogy az első kiadásban megjelent költeményekből és újabb verseimből egy második bővített kiadást válogassak össze. E kötet nyolcz év alatt írott verseim legjavát fogja tartalmazni. Terjedelme másfélszáz lap lesz, kiállítása mint a első kiadásé; ára füzve 50 kr., diszkótésben 1 frt 50 kr. Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálók. Az aláírott ivenk s előfizetés pénzék hozzá (VIII., Röck Szilárd-utca 19. sz.) szeptember 15-ig küldendők be. Tisztelettel Budapestben, 1892. augusztus havában. Zempléni Árpád.

— **Felhívás** a Hitelemzéstán Elemei III. kiadásának megrendelésére. Ugy a tanítóképző mint a pap.

nevelő intézetekben nagy gondot fordítanak újabb időben a hitелемzéstán elméleti és gyakorlati ismertetésére, minek egyik jelét képezi, hogy a hitелемzéstán elemeiből, melyet a legtöbb intézetnél tankönyvül használnak, rövid idő alatt harmadik kiadás vált szükségessé.

A mű első része a hitелемzés kezelőjéről, alanyáról, anyagáról s kezeléséről szól, s az idevonatkozó elméleti ismereteket népiskoláink beléletére és viszonyaira alkalmazva ismerteti. — A második rész a bibliai történet kezelésére, a katekizmus előadására, a kath. szertartások és ünnepek ismertetésére, az egyháztörténet tanítására és a hitélet gyakorlatására vonatkozó szabályokat adja gyakori utalásokkal a népiskola beléletére. — Függelékül hoz kidolgozott hitелемzési tanterveket s módszertanilag kidolgozott mintahitелемzéseket, melyek az elméleti részt még jobban megvilágítják s a kezdő hitелемzőnek utmutatásul és mintául szolgálnak.

A mű terjedelme 12½ iv, bolti ára 80 kr., kiállítása tiszta és elég diszes. A megrendelések egyenesen Löwy Lajos könyvkereskedésébe küldendők O-Bacsére — s a nagyobb megrendeléseknél reudes százalék kedvezmény számíttatik, s egyes példányok az összeg előleges beküldése mellett bérmentve kézbesíttetnek.

Azonkívül megrendelhető bármely hazai könyvársznál.

Ama kedvező fogadtatás és ismertetések után, melyekkel a mű két előbbi kiadása találkozott, legyen szabad reménylenünk, hogy a tanítóképző és papnevelő intézetek ft. hittanárai, kiknek ezt különös figyelmébe ajánljuk, az új kiadást is hasonló jó indulattal fogják felkarolni. Ó Beese, 1892. augusztus hó 10-én. Fonyó Pál, a „Katholikus Hitoktatás“ szerkesztője.

NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Kegyeimes Főpásztorunk** Ő nagyméltósága folyó hó 16-án nsgos Tamási Aron oldalkanonokja és irodáigazgatója kíséretében piskí nyaralójába utazott. Adja a jó Isten, hogy ép egészségben térhessen vissza székhelyére.

— **Az erdélyi kath. örmények** egyházilag a világ más kath. örményeivel nem tartanak össze. Közöttük és a világ más kath. örményei között nincs semmi összetartozás. Apáik Moldva-Oláhországból jöttek be 1672-ben: 3000 család (mintegy 15,000 lélek). A beköltözés éveiben nem-egyesültek voltak őseik, de az örmény szertartást követték. De nem sokára egyesültek a róm, kath, egyházzal. Róma 1691-ben Verserescul Oxendius hazai örményt nevezi ki püspökükké. Püspökük 1715-ben halt el; széke betöltetlen maradt. Azóta a hazai örmények az erd. róm. kath. püspök joghatósága alatt állanak. Létezik Erdély területén az örmény szertartás Papjaik örményül és örmény szertartás szerint miséznek. Van négy parokiájuk Erdélyben: Szamosujvár, Erzsébetváros, Gyergyó-Sz.-Miklós és Csik-Szépviz. Erdélyben van összesen 11 örmény szert. kath. pap. — Papjaik a mult században Rómában tanultak (Collegium Urbanum), ott is szentelődtek; most Gyulaféhérvárt tanulják a theológiát, de vagy a bécsi örmény mekhitarista érsek-apát, vagy a lembergi örm. kath. érsek szenteli föl őket. („Arménia“.)

— **Az erzsébetvárosi Kameller György** nevét megörökítő alapítványi bizottság f. hó 17-én tartott gyűlésében a következőket részesítette alapítványban és segélyben: Szenkovits Kálmán egyetemre 250 frt. Nagy József tanárjelölt 250 frt. Dániel István gymnasiumi tanuló 150 frt. Gál István kereskedelmi akadémiai tanuló 150 frt. Medgyesi Ignacz gymnasiumi tanuló 150 frt. Markovich Ödön gymn. tan. 150 frt. Földesy István tanítóképezdész. 150 frt. Szentpéteri F. Irma tanítónőjelölt 150 frt. Segélyt nyertek: Agótha László egyetemi hallgató 70 frt. Kopetzky Vilmos tanítóképezdész 100 frt. Persián Viktor egyetemi hallgató 100 frt. Papp Antal egyetemi hallgató 100 frt. Papp József egyetemi hallgató 100 frt. Douszky Imre 30 frt.

— **Méltó megbotránkozással** olvastuk és közlünk egy tanító nak hozzánk küldött levelét. Az illető tanító nevét elhallgatjuk, hiszen senkinek megszegénítésén nem örvendünk. A levél szóról-szóra így hangzik: „Főtisztelendő Ur! Bocsánatot kérem, hogy oly sokáig előfizetési-díjjal várakoztattam. — Most már posta utalvány mellette küldem pro 1892 a tartózasomat, azon alázatos kércsével, méltozassék ezen kezbesitet összeget felül a beces „Közművelődés“ lapban alkalmas időjében legkisebb nyomát tenni, a mit nekem nyugtául szolgál. Vagyok stb. stb.“ S ezt nem egy iskolát sohse látott földművelő, hanem egy tanító írta, — nem Dentschlandból, hanem Erdélyből. Bizony, szomorú dolog!

A „M. A.“-ban olvassuk: A febr. 26-iki rendelet mindig újabb és újabb bonyodalmakat és jogeseteket teremt, melyeket a rendelet alapján még csak elbírálni sem lehet. Itt adunk egy érdekes jelentést: Az elkeresztelési ügynek egy igen eklatáns esete adta magát elő Verespatakon. Ugyanis ide való Hainorszky József és Görög Anna vegyes házasságban élő feleknak f. év március 12-én ikergyermeük született, kiket az unitárius papnál kereszteltettek meg. Az unitárius pap a leánygyermek — mert az anya katolikus — anyakönyvi kivonatát hozzám áttette beanyakönyvelés végett. En azonban csak azon föltétel alatt szándékoztam beírni, ha az anya leánykáját vagy elküldi vagy elhozza, hogy újra kereszteljem, mint ez az unitáriusokkal az áttérés alkalmával is gyakorlatik. Erről az anyát többször értesitettem, de feltételemnek eleget nem tévén, azon hitben voltam, hogy leánygyermekét is az unitáriusoknál hagyta. Történik azonban, hogy a leányka jul. 19-én meghalt: a szülők most azt kívánták, hogy temettesem el. Mit természetesen megtagadtam; minek a következménye az lett, hogy az unitárius pap a főszolgabíró ur felszólítására a gyermekeket eltemetvén, ellenem panaszt emelt, hogy ötöt a kivonat el nem fogadásáról annak idejében nem értesitettem. A szóbeli tárgyalás f. hó 13-án volt a főszolgabírói hivatalban, melynek jegyzőkönyve az alispánhoz terjesztetik fel, ítélet hozatal, illetve utasítás adás végett, hogy hasonló esetben mikép járjon el a szolgabíró. Még két elkeresztelési esetben és egy gkeleti nőnek megesketéséért vagyok bevádolva a szolgabírói hivatalnál, melyeknek tárgyalása f. hó 19 re van kitűzve. Annak idejében ezekről is bővebben. S neff József rk. lelkész.

— **A kolera** még folyton terjed Oroszországban, sőt a lengyel határvárosokban is fordultak elő kolera-esetek. Hazánk minden részében a legszigorubb óvó rendszabályokat léptetik életbe, hogy a kolera meggátoltassék. Kérve kérjük t. olvasóinkat, hogy a tisztaságra ügyeljenek.

— **A női hozomány** legrégebb történeti adaléka egy nemrég Hilohan egyiptomi községben felfedezett ósrég végrendelet, melnek keltezése is van III. Amenemka király idejéből, azaz K. e. mintegy 2220 évvel. A végrendelező minden vagyonát nejeék hagyja, jeléül, hogy már jóval 4000 évvel ezelőtt teljesen elismerték az egyiptomiak a nők jogát arra, hogy önálló birtokosok legyenek.

— **A méhek a háboruban.** Az 1522-ki parasztlázadás alkalmával Műnchsteineach kolostor apátja oly módon mentette meg magát a lázadoktól, hogy egész sereg méhkaszt dobott a parasztokra. Hasonló eset fordult elő a 30 éves háboruban is, midőn az ostromlott kissingeniek a svédekre méhkasokat dobáltak, míg el nem futottak, így védelmezték meg magukat a burgundiak is a svájciak ellen az ugynevezett ponterliai hadjáratban.

— **A Propaganda legújabb évkönyve szerint** az Egyesült-államokbeli katolikusok száma 8,913,610, Kanadában van 2,018,316, az Antillákon és Guyanán 336,820. éjszaki Patagoniában 43,500, Ázsiai Törökországban van 132,460, Persziában 7650 és pedig latin rítusu 150, chald rítusu 7500; Arábiában van 1500, Hátsó-Indiában 1,080,320, nem számítva a portugáli püspökök hatósága alatt levő 300,000 kath. hívőt; Elő-Indiában van 709,400, Melanesiában 48,990, Chinában 569,551 a katechumenusokat nem számítva, Koreában és Japánban 59,920; a afrikai missziók területén 406,250. e számba nincs befoglalva sem a katonai helyőrségek, sem a Propaganda vezetése alatt nem álló püspökségek. Oceániában van 610,000. Új-Seelandban és 170,450 a szigeteken. Keleti patriarehatások alatt van 556,000 katolikus.

Szerkesztői üzenet.

T. K. M. urnak Sz. vár. Könyvismertetéseknek lapunkban csakis az esetben adhatunk helyt, ha a recensált könyvet szerkesztőségünknek is megküldik. Szíveskedjék tehát így intézkedni, s akkor a legnagyobb készséggel

— **Pályázat.** A gyergyótekerőpataki római katolikus népiskolánál rendszeresített tanítónői állásra pályázatot hirdettünk. Javadalom: 1.) 300 forint havi előleges részletekben községünk pénztárából; 2.) négy öl lágú tűzi fa; 3.) 260 m.² veteményes kert; 4.) két szoba, egy konyha, egy kamarából, kettős pinczéből álló szép lakás az iskolaépületben. Megválasztott tanítónő kötelessége: a mindennapi 3—6 és ismétlélnő lányosztályt, a törvényt szerű tantárgyakra tanítani. Pályázókat felhívjuk, hogy tanítónői oklevél, keresztlevellel felszerelt folyamodványukat 1892. szeptember tizedikéig, mint zárnapiig alattírt elnökhöz adják be. Gyergyó-Tekerőpatak 1892 aug. 14. Az iskolaszék nevében: Puskás Alajos, Főrika Agoston jegyző.

— **Pályázat.** Gyergyó-Alfalu községének Alszeg részében szervezett róm. kath. elemi iskolájánál, egy tanítói állomásra pályázatot hirdetek. Fizetése: 300 forint havi utólagos részletekben a község pénztárából; egy negyed holdnyi kert részlet; egy szobából és kamarából álló lakás. Kötelessége a végyes első osztályt önállóan vezetni. Pályázni ohajtók kellően felszerelt folyamodvényaikat szeptember hó 15 éig az iskolaszékhez ezimezve hozzám küldjék be. Gyergyó-Alfalu 1892. Aug. 15. Zomora Dániel plebános, iskolaszéki elnök.

— **Pályázati hirdetésény.** A segesvári róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött tanítói állomásra ezennel pályázat hirdetetik. Jövedelme: évi 400 frt. készpénz, 2 öl fa és 2 szobából álló lakás. Tanítási nyelv magyar, azonban az állást elnyerni ohajtónak a német nyelvet is kell bírnia. Orgonálásban való jártasság megkívántatik. A kellőleg felszerelt pályázati kérések folyó évi septemb. hó 20-ig alulírottához küldendők be. Segesvárt (Nagy-Küküllő megye) 1892. Augusztus 16-án. Weisz József plebános, iskolaszéki elnök.

— **Pályázat.** A kézdialmási róm. kath. népiskolánál szervezett II-ik tanítói állomásra a jövő 1892—1893 tanév szorgalmi idejére, t. i. 1892. okt. 1—1893. május végeig, lakás és 200 (kétszáz) frt. havi 25—25 frt. részletekben, a községi pénztárból, utólagosan fizetve) javadalmazással pályázatot hirdetek s az iskolaszékhez ezimezt folyamodványokat f. 1892. évi augusztus hó 31-ig hozzám küldeni kérem. Lembény, 1892. augusztus 15. (Háromszékmegye, u. p. Bereczk.) László József lembény almási plebános, isk. széki elnök.

— **Pályázat.** A Gyergyó-Ditróban rendszeresített r. k. segéd-kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetünk. 1. Jövedelme: a, évi 300 (háromszáz) forint havi előleges részletekben Ditró község pénztárából; b, stola átlag, mintegy 75 forint; c, 40 forint lakbér. 2. kötelessége: a, kántori és egyéb egyházi szolgálatok végzése; b, a központi elemi népiskolákban legkevesebb heti 6—7 órai tanítás; plebános iskolaigazgató utasítására betegség, vagy más körülmény által a tanításban akadályozott helybeli elemi isk. tanítók helyettesítése. A templomseprét, harangozást, órajártatást, külön e célra felvevett sekrestyés teljesíti, de e mellett köteles lesz a kántor az öltözködésnél, betegek látogatásánál, temetkezésnél szükség esetén sekrestyési teendőket is végezni. Felhívjuk pályázni akarókat, hogy folyamodvényaikat keresztlevellel, kántor-tanítói oklevéllel, szolgálati, orvosi és egyéb bizonyítványokkal felszerelve 1892. szeptember 8-ig, mint záro napig személyesen vagy posta útján alattírt elnökhöz adják be. Az állás a püspöki kinevezés kézbesítése után azonnal elfoglalandó. Ditró 1892. aug. 7. A r. k. egyháztanács nevében. Takó János s k. elnök. Köllő János s k. jegyző.

— **Pályázat.** A Gyergyó-Ditróban megfűresedett r. k. kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetünk. 1. Jövedelme: a, évi 500 (ötszáz) forint havi előleges részletekben Ditró község pénztárából; b, stola átlag mintegy 150 frt. c, birtokiv szerint 18 hold szántó és kaszáló, melyek kettős forgó szerint jövedelmeznek; d, a lakó telek 5 osztályu házzal, sütővel, kőpinczével, gazdasági épületekkel, gyümölcs és veteményes kerttel. 2. kötelessége: a, kántori teendők végzése; b, a központi elemi népiskolákban az ének tanítása heti 6—7 órában. — Felhívjuk pályázni kívánókat, hogy folyamodvényaikat keresztlevellel, kántor-tanítói oklevéllel, szolgálati, orvosi és egyéb bizonyítványokkal felszerelten 1892 szeptember 8-ig, mint záro napig adják be alattírt elnökhöz és ugyanezen napon a d. u. 2 óraker tartandó kántori próbára személyesen jelentkezzenek. Azok, kik karvezetésben gyakorlattal bírnak, előnyben részesülnek. A állás a püspöki kinevezés kézbesítése után azonnal elfoglalandó. Ditró 1892. aug. 7. A róm. kath. egyházközség nevében: Takó János s k. plebános-elnök, Köllő János s k. jegyző. —

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.

Szerkesztőtársak: BALINTH GYÖRGY, Dr. CSERNI BELA, FEJÉR GERŐ, FORSTER JANOS.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. ly könyvnyomdában Gyulafehérvárrt.